

Семінар – практикум «Інклюзивний простір у ЗДО»

1. Особливості організації роботи команди ППС.
2. Сутність адаптації та модифікації програми.

1. Особливості організації роботи команди психолого-педагогічного супроводу (ППС)

Команда психолого-педагогічного супроводу (ППС) — це взаємодіюча група фахівців та батьків, яка забезпечує інтеграцію дитини з особливими освітніми потребами (ООП) в освітній простір ЗДО.

Склад команди ППС:

Постійні учасники: директор або вихователь-методист, вихователі групи, асистент вихователя, практичний психолог, вчитель-логопед/дефектолог та **обов'язково батьки дитини** (як рівноправні члени команди).

Залучені фахівці: медична сестра, фахівці ІРЦ (Інклюзивно-ресурсного центру), соціальний педагог тощо.

Головні особливості та принципи роботи:

Міждисциплінарний підхід: Кожен фахівець дивиться на дитину через призму своєї спеціалізації, але рішення приймаються спільно. Відбувається не паралельна робота, а інтеграція зусиль.

Партнерство з батьками: Батьки є найважливішим джерелом інформації про дитину. Без їхньої згоди та активної участі жодна стратегія супроводу не буде ефективною.

Розробка ІПР: Головний продукт роботи команди — **Індивідуальна програма розвитку (ІПР)** дитини, яка складається протягом двох тижнів з моменту початку навчання і переглядається тричі на рік (або частіше за потреби).

Колегіальність та розподіл відповідальності: Усі рішення (визначення рівня підтримки, адаптація/модифікація матеріалів) приймаються консенсусом, а обов'язки чітко розподіляються між членами команди.

Алгоритм діяльності команди:

1. **Збір даних:** Вивчення висновку ІРЦ, первинне спостереження за дитиною в групі, анкетування батьків.
2. **Проектування:** Засідання команди, визначення актуальних цілей розвитку та створення ІПР.
3. **Реалізація:** Щоденна робота вихователя, асистента та спеціалістів, моніторинг динаміки.
4. **Аналіз:** Регулярні зустрічі для оцінки прогресу дитини та коригування ІПР.

2. Сутність адаптації програми

Адаптація програми — це зміна **форм, методів, умов та засобів** навчання і виховання, які допомагають дитині з особливими освітніми потребами (ООП) успішно засвоїти зміст освітньої програми ЗДО **без зниження рівня її складності**.

Головна відмінність від модифікації полягає в тому, що при адаптації **зміст і кінцеві цілі навчання залишаються незмінними** (відповідають Базовому компоненту дошкільної освіти), але змінюється сам *шлях* досягнення цих цілей.

Ключові ознаки адаптації:

Незмінність концептуального рівня: Дитина вивчає той самий обсяг матеріалу, що й її однолітки в групі.

Фокус на доступності: Змінюється спосіб подачі інформації (візуальний, тактильний, аудіальний) та спосіб, у який дитина демонструє свої знання.

Гнучкість середовища та часу: Надання додаткового часу, використання спеціальних меблів чи обладнання.

Стратегії та види адаптації в ЗДО:

1. Адаптація середовища (фізичного простору):

Зміна освітлення чи зменшення рівня шуму для дітей із сенсорною чутливістю (наприклад, з розладами аутистичного спектра).

Організація чіткого зонування групи, використання візуального розкладу (картки PECS або піктограми) для орієнтації в часі та просторі.

Організація безбар'єрного простору для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

2. Адаптація навчальних матеріалів та наочності:

Збільшення розміру картинок, шрифтів, використання контрастних кольорів (для дітей з порушеннями зору).

Використання об'ємних предметів, реальних іграшок замість площинних зображень (тактильний спосіб сприйняття).

Використання спеціальних накладок на олівці чи пензлики, використання дидактичних матеріалів із магнітами або липучками для фіксації (при порушеннях дрібної моторики).

3. Адаптація методів та інструкцій вихователя:

Спрощення мовленнєвих інструкцій: поділ довгої вказівки на короткі покрокові кроки (наприклад, замість *"Візьміть папір, виріжте коло і наклейте його"* говорити: *"1. Візьми папір. 2. Виріж коло."*).

Дублювання словесних інструкцій жестами або картинками-підказками.

Надання додаткового часу на виконання завдання або на відповідь.

4. Адаптація способів оцінювання прогресу:

Якщо дитина не може відповісти словесно (через порушення мовлення), їй дозволяють показати пальцем на потрібну картинку, кивнути головою або використати альтернативну комунікацію.

3. Сутність модифікації програми

У контексті інклюзії часто виникає потреба в підлаштуванні освітнього контенту. Важливо розрізняти *адаптацію* (зміна умов, методів, але збереження обсягу знань) та *модифікацію*.

Модифікація програми — це **трансформація змісту** освітнього процесу, яка передбачає спрощення, скорочення або зміну навчального матеріалу відповідно до значно знижених когнітивних чи ментальних можливостей дитини з ООП.

Ключові ознаки модифікації:

Зміна концептуального рівня: Дитина вивчає ту саму тему, що й інші діти, але на значно простішому рівні.

Зміна цілей та очікуваних результатів: Очікувані досягнення дитини відрізняються від вимог Базового компонента дошкільної освіти (БКДО) для її вікової групи.

Скорочення обсягу: Вилучення складних тем, які дитина не здатна засвоїти через інтелектуальні чи інші порушення.

Приклади модифікації в ЗДО:

Освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»: Якщо група вивчає складні геометричні фігури, цифри та лічбу в межах 10, то для дитини з глибокими порушеннями інтелекту програма модифікується до розрізнення понять «один-багато», «великий-малий» або розпізнавання лише кола та квадрата.

Освітній напрям «Мовлення дитини»: Замість переказу тексту чи складання розповіді за картинкою (для всієї групи), дитина з ООП вчиться просто називати предмети на картинці звуконаслідуванням або вказувати на них пальцем/жестом.

Коли застосовується модифікація?

Вона використовується переважно для дітей із помірними або тяжкими порушеннями інтелектуального розвитку, коли навіть за умов максимальної адаптації середовища дитина не може опанувати стандартну програму. Рішення про модифікацію затверджується командою ППС на основі рекомендацій ІРЦ.

Резюме для семінару (золоте правило інклюзії):

Адаптація — змінюємо *як* вчити (інструменти, умови, методи). Зміст залишається стандартним.

Модифікація — змінюємо *що* вчити (спрощуємо зміст, завдання, вимоги).